

Landskap: Skåne Upptecknare: Otto Eriksson, Färingtöfta
 Härad: N. Åsbo Berättare: " " "
 Socken: Färingtöfta Berättarens yrke: f. d. lantbrukare
 Uppteckningsår: 1954 Född år 1877 i Färingtöfta

Värskedar - handel och tillverkning. s. 1-2.

Lu F 83.

Hornskedar och andra föremål av horn. s. 3-5.

" 86.

Butikshandel på landsbygden. s. 6-12.

" 95

Barnets vård och uppfostran under förskole-
åldern.

" 98

s. 13-21.

Wänskedar

ACC. N:R M. 13536:1,

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf. 83
1

Wänskedar anskaffades i allmänhet genom
kringvandrande försäljare, möjligen även genom
kyp å marknader. Försäljarna kommo mest från
Småland och Halland. De gick från vänen till
härten, de hade bestämda platser de besökte och
kom med vissa mellanrum, de gick och bar
sin skedbunt i invept i påse eller tygstycke.
De var inte illa sedda, ty som de varit på
ett ställe en gång, var de igenbädda, och brukade
vist ha vissa ställen att ligga över natten.
Här har nog bara sålts smålandsskedar av
smålandingar. Det var olika längder och
grovlekar avsedda för Trasmattas linnevar
och kostymtyger m m. Ibland kunde de
lyfta skedar om det var någon som ville ha
i annan grovlek. Wänskedar av metall börja
nog försäljas här omkring 1900 talets början.
Ingen särskild sked hade några fördelar

De gamla påstån att en vävsked kunde
i medio av 1800 talet köpas för 2 o 3 kronor men
det var olika sorter. För 22 år sedan köpte jag 2 st
vävskedar av en hringvandrande försäljare
120 cm långa o 100 rör på 10 cm o en med 45 rör på 10 cm
de fick jag för både ihop för 20 kronor det var starkt kört
Det var sista gången här kom någon vävsked.
Försäljaren kommit på dessa trakter. Jag fick
en skedkrak & av honom fick på. Även andra
homsaker brukade dessa försäljare föra med sig.
De hade även spinnare o skytllar med sig.
Det har förkommit att de byttat spinnare
i gårdarna, en vill ha en järn en
annan av trä. Vävsked-tillverkningen är
omöjligt för mig att besvara för i dessa trakter
har aldrig förkommit någon sådan tillverkning
utan det var i Småland o Halland som det
förkom o varifrån försäljarna komma

Hornskedar

ACC. N:R M. 13536:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Sep. 86

Omkring 1850 talet uppkörde nog fräskedar
att användas i dagligt bruk, de voro tillverkade
av björk, därefter kom hornskedar till
användning, fräskedar användes samtidigt
de voro något större och användes att röra
om i grytor och kaskuller, mera allmänt
kom hornskedarne i bruk på 1850 talet och
var på många ställen i bruk till omkring
1900 talet, när man åt varm mat var
hornskedarne bättre än metall på grund
av att de svala maten så den ej kändes så
varm som om man åt med metallskedar
Öfver slags hornskedar som var särdeles stora
tillverkades för gräddskurning, varje
hushållsmedlem hade sin bestämda sked
och det ofta färgen eller inskuren bokstav
på skaftet som var igenkänningsstecknet
efter vanlig rengöring och diskning förvarades

ACC. N:R M. 13536:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

skedane i en särskild läda, Arbetsfolk eller
gäster har jag hört att de medförde egna skedar
utan var det alltid tillräckligt på näringsstället.
Så som Tillverkades lador - Trutkon -
Fjälstrutkon - vävskedskrokar - och kammar.
Föringvänderne förädlare, främst vävskedsmännen
brukade tillhandahålla hornarbete av alla slag
de kommo från Inland och andra nordliga
landskap, vad priset var på hornskedar kan
jag ej uppge, det är ju så länge sedan
sådana köptes att ej någon kan minnas
det eller hört talas om det.

Tillverkare av bruksvaror av horn har ej förekommit
i denna trakt, och har bevarat ett fåtal
äldre personer, utan att någon hade
kännedom därom, så dessa fåtal är
omöjligt för mig att bevara

ACC. N:R M. 13536:5.

Hornarbete såldes i huvudsak som fönt
nånds av kringvandrande affärsmän Det
förelåg på 1870 talet att i lanthandel fanns
hornarbete att köpa, men hade de köpt
den av någon större affär inom branschen
vad priserna var på den har jag ej
kunnat utforska.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3.

Butikshandel på Landsbyggen

ACC. N:R M. 13536:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf. 95

Att ange någon tid när första butiken öppnades
i Färingtofta är svårt men när berättarens
föräldrar på 1860-talet kom hit var det en
butik i Färingtofta kyrkby i samma hus
som för närvarande finnes butik, så det
är med säkerhet över 100 år sedan den öppnades.
Det första namn jag hört berättas om som inne-
havare var en med namnet Fågelberg om
han var från Frakten känner jag ej till.
Butikshandeln bedrevs som huvudnärning
i Färingtofta kyrkby men på 1870-talet
öppnade en man vid namn Pål Larsson
butik i Snällared, han bedrev det som binärning
för han hade lantbruk och många kommunala
uppdrag vid sidan om. Någon utbildning
hade ^{inte} han. Handelsmannen kunderna kom
var ju arbetare och lantbrukare från Frakten.
hade ej stora förlingar på service.

ACC. N:R M. 13536:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Den första butiken i Färingtofta Byrkby var ett längre boningshus och var butikshandlen inrett i särskild lokal i ena ändan av huset och var endast ett rum. Ett rum intill kontor var närmaste boningsrum intill butiken i butiken fanns en disk och bakom den lådor och tunnor vari varorna förvarades. disken var ett längre brett bänkbrett som yttresidan var klädd med till golvet och på innersidan öppen så där kunde inläggnas lådor och burkar. Belysning var ljus och på senare tid fotogen. Äldstad fanns ej i äldre tider i butiken. Butiksskytt förekom ej. Förvaringskärl var lådor och tunnor, måttet var alm och vikten skåpund, som i äldre tider vägdes i barmen varorna som hemkomna brukade placeras inne i butiken så att de syntes av kunderna annars ej skyltar eller dylikt.

för reklam, om de hygieniska förhållandet
i lokalen fanns nog mycket att önska.
Handlanden brukade leja ett par hästar och
kördräng med vagn och körde till närmaste
stad och anskilda grossister inköpte varor
som han trodde sig kunna sälja, man kan
förstå det ej kunde bli stora lager, någon
föreläpshandel har jag ej hört talas om. Varor
var kaffe, lockor, sill och tobaksvaror^{an} alla
slag samt vittmjöl och jäst, det senare hade
ej stor åtgång så här på landsbyggen mest
brukades rågbröd av lantbrukarnes egen skörd.
Krämvaror var sådant som handlanden tog
hem mest för att pryda ungdomen med.
Avståndet till närmaste stad som var Lund
och Hålsingborg var över 5 mil så när varorna
skulle hämtas med hästkjuts förstar man
att någon stor sortering ej kunde förekomma.

tygger till kläder och annan värdes ju i hemmet
så sådan var det ej mycket av i butiken
All denna beskrifning avser en lanthandel
intill 1870 talet därefter har det ju blivit
med tiden bättre och bättre intill våra dagar
Handlanden brukade sjelf betjuna sina kunder
med hjälp av hustrun och eventuellt barn, det
var först under senare tiden som någon hjälp
behöfdes då affärerna utvidgades, och det var
var ej svår erhålla personal dertill, detta erhöles
av bygdens söner och döttrar, någon lärtid
behöfdes ej om de blott kunde läsa och skriva.
Arbetstiden var nog lång för de höll gerna
öppet till 8-9 tiden på kvällen, lördagen
vet jag ej, men de voro nog under första
tiden mycket blygsamma. Bostad och föda
hade de hos handlanden. Handelsområdet
omfattade Långtofta socken, och som här

ACC. N:R M. 13536:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

va 5 mil till närmaste stad handlade de nog
mest hos handlanden på platsen och det var
ej ofta de mera förmögna körd till staden
att handla. Befolkningen handla ej för mer än
veckan åt gången. här var ju ordet om pengar
så något lager kunde ej uppläggas. de flesta
kunderna kom nog om kvällen efter slutets
årstid. Papper var det ont om så var och en
kund hade korg med sig att bära varorna i.
Hörs kunder trakterades med kaffe och bröd
och sprit särskildt om de voro längre ifrån.
Butikstid fanns ej utan de kalla på handlanden på
morgonen och höll ut med dem på kvällen tills
de gick hem. I äldre tiden betalade nog kunderna
kontant. det var först på 1890-talet som de butiks
handla på bok och betalade så en eller två gånger om
året. kunde kunderna då ej betala fick han skriva
på växel på beloppet och förmånt och den

ACC. N:R M. 13536:11.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Betalade han ej vad han var skyldig undsmåttade
handelsmannen honom om att kredit på varor
var slut, som denna trakt består av mindre
lantbrukare och arbetare har någon större förlust
för handelsmannen ej kunnat ske, det ansågs
skamligt att skuldsätta sig hos handlanden.
Handlanden använde något slags chiffer som
kallades bomärken, att prismaärken varorna med
Här hört talas om att vid Skanska Skiftpabrikens
i Perstorp kunde arbetarna utgå med ett
köpa varor för hos en viss handlande i Perstorp.
Som avståndet i äldre tiden var över 3 km
mellan traktens handlande kunde någon kund
ej då förskaffa, det var först efter 1900 talat
då här upprättades 3 nya handlande som
sådan kan förskaffas.
Handelsboden var till 1953 då postkontor
upprättades, post och tidningskontor där

ACC. N:R M. 13536:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

tidningar och brev arkiverades, när telefon
kom utlånades även den. Något oöf och
något slag har jag ej hört. Hjälps till skrivarkrets
fick dem av särskildt utbildade personer
Nåstan alltid utlånades butikens lager av
provin till kalasen i trakten. jag kan ej finna
att förändringarne av folkets levnadsvanor, som
har förändrats av handelsbodane, då färingstafte
med omsorg är utpräglat landsbygd. det är dem
som flyttat till städer och större samhällen
som först hit de moderna levnadsvanorna
avseende av kemslöjd i butikerna har ej
förskannat utan köparen köpt dem direkt
av tillverkaren

522

Barnens vård och uppföstran

ACC. N:R M. 13536:13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf. 98

Inom Färingtofta socken med omnejd som
är ett utprägladt jordbruksdistrikt fick nog
småbarnen en premie uppföstran tillsynen
över barnen ^{var} modren som vid sitt arbete i
stall och på åker tog spädbarnen med sig
ut, så länge de var små och låg i vaggan
band de över vaggan så barnet ej kunde
komma ut, varefter de med korta mellanrum fick
se till detta, de var mest avsett för första
barnet, sedan det blev flera barn skulle den
största se till den minsta och kalla på modren
om det grät, någon barnjungen hade de ej
i äldre tider, ej heller hade eller dylikt utan
fick barnet ligga i vaggan tills den krypa
krypa omkring på golvet i stugan.
Beskrivningen avser de mindre bemiddlade
från år 1850-1890 talat de mera blygsna hade
det möjligen något bättre men spädbarnsvården

men spädbarnsvården var här på landsbyggen
~~var här på landsbyggen~~ mycket dålig, när
barnen var 4-5 år brukade de att på sköta sig
självor och togs av modern med ut på eller
lästes inne i stugan, som med korta mellanrum
såg till dem, någon egen vilja hade nog inte
de flesta barnen utan det talades mycket
om att deras vilja satt i riset. Man hörde
aldrig barnen kalla sina föräldrar för du
eller i utan tilltal var alltid Mor eller Far
eller andra släktingar, äldre bekanta
tilltalades med sitt namn, det var endast
gamliga dultätalet användes. Omhär-
2 betygelse för sina barn förekom naturligt nog
de smektes och föräldrarna lekte med dem
det var bestämda regler att barnen skulle
sitta fixa hos sina föräldrar tills det kom
gamlingar de kunde leka med

sen de böjät skolan finge de av läraren
undervisning hur de skulle uppföra sig. Dessför-
innan var ej några bestämda regler. När barnen
kom bort till annat hem, skulle de som förut nämnds
sitta tygta hos föräldrarna om de var med
annars skulle de även vara stilla tills någon
sade till dem något annat, samma var
förhållandet om någon vuxen frammande kom.
Man hörde hotelser om tvättning och kamning
att lösen drar dig i än, även att de ej fick peta
i näsan för de kom träkan. En allmän hotelse
var att de ej gå till källan eller brunnen och
se ner för de kom brunngubben och tog dem
förbud att leka grovt eller flicklekar har jag
ej hört, ej heller naturvården eller djur.
Bädd för sötaren var nag alla barn på grund
av han var svart och sotig, men även andra
personer som uppträdde och skralade var barn

rädda för. Potaren hade gott anseende hos vänner
Pmahanen hade sin sängplats i samma rum
som föräldrarnas såväl vintern som sommaren
deras bädd brukade vara en utdragssoffa der
kunde nedbäddas 3 & 4 barn. Den någon skilnad på
kön förekom ej så länge barnen voro små
och då kunde barn delat sängplats med modern
Plasering vid ^{mat}bordet var vid ena sidan der
föräldrarna lade mat framför dem. Någon
 särskild plats i stugan att leka fanns ej
vad de kallade för sitt var gärna en pall
och en låda som de förvarade sina leksaker och
småprakt i, vid Gårdsåldern ersattes spåtkammar
= utstyrsel av annan kläddräkt, som kallades kolt
eller klacke, och var lika för såväl pojkar som
 flickor, det var som alla kläder i äldre tiden
hemvärd och var mest grå till färgen och sydd
som vanlig kort klädning och knäptes med knappar

ACC. N:R M. 13536: 17.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Plaggen voro lika vintur och sommar om de skulle
ut på vintur insveptes de i sjalar för att ej
frysas, på såväl vintur som sommar användes
livstycke eller väst samt byxor allt av
hemvävt tyg vare byxorna kunde fästas.
Förkläder användes ej förän till flickorna
när de börja skolan, förut hade de en
hakklapp som knäptes om dem när de
skulle äta och som räckte ner på knäna.
Flickade halsdukar hade de om halsen på vintur
när de var ute och användes en såväl pojkar
som flickor, vid 3 a 4 års ålder fick pojkar
mössor som fanns att köpa, flickorna hade
huvuddukar att binda om huvudet, några
hattar för flickor kom ej i bruk för än på 1890-talet.
Stumpor började användas efter det barnet
lämnat sin spädbarnsutstyrelse och hölls
uppe med fästnål i livstycket.

skorna var sydda av tjock tyg och bands om
benet. Ytterplaggen voro av hemvävt tyg, sydda
som vanlig rock och mest grå till färgen, de som
27 hade ytterplagg användes sjalar, på flickorna
kammades håret och flätades, på gossarne
kortklipptes håret. Plaggen tvättades när de bleu
smutsiga och småbarnen hade i regel mer
än en uppsättning kläder, för småbarn hade
nog inga särskilda söndagskläder.
Denna beskrivning avser barn från torpare
och arbetare och dessa voro i stor majoritet
inom trakten, dem som voro bättre betädda
hade nog skillnad på kläder och annat bättre
småbarnsdräkten bars nog av de flesta till vid
4-5 års ålder då derefter skolkläden började tillmörkas.
Barnen åt samtidigt med vuxna och brukade
§ föräldrarne på kallrik eller dylikt skära sönder
deras mat som de sedan åt med sked

ACC. N:R M. 13536:19.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

småbarnen sutta till bords liksom andra, det
var sed att barnen ej fick gå från bordet för
andra. Efter det de börjat skolan brukade de
läsa - I. Jesus namn till bords vi gå - Barnen sad
endast tack till föräldrarna för maten. Endan
barnen blivit 5-6 år fick de äta samma mat
som de vuxna. Kaffe fick barnen dricka som
ersättning för mjölk i de fattiga hemmen
Starka drycker serverades ej åt småbarn, men
vål fick de någon kaka och karameller någon gång
vissa kabas der det serverades sådana saker
brukade modern gömma hem något till barnen
I regel tvättades barnets händer och ansikte
samt hår dagligen, någon tandvård förekom
ej all tvättning var i såpa eller tvål. På sommaren
badades flitigt i badplatser i åar. Barnen brukade
söga ifrån redan vid 2 & 3 års ålder då särskildt
kört användes här för när barnet ej kunde äta

och hade ont i huvudet förstod man att det var sjuk
någon feber var okänd på den tiden, även fick
de sova hos sina syskon någon smitta kände
man ej till i senare 1800-talet, om barnet slagit
sig eller råkat ut för olycks händelse anlätades
särskilda gummor eller barnmorskan som
skötte om sårerna. Det skulle vara modern som
lekte med sina barn. Fädern var efter slutat
dagsarbete trötta och behövde vila, några särskilda
leksaker känner jag ej till. På sommaren brukade
de vara ute och gräva i sanden och göra kanaler
och dammar, på vintern var de mest inne och
lekte sina leksaker av dockor och gjuss som de fått
dessa leksaker inköpta på marknader av
föräldrar eller vänner, prisererna kan ej uppskas
för de varierar efter råd och lägenhet. Någon
leksakerfabrik finns ej i trakten. Ett kärt nöje för
var när de fick en bok med bilder i det var för

för barnen ett stort nöje att få se på dem. Några
sagor eller visor kom ej i bruk på denna. Frakt det
var först efter det barnen lärt att läsa de kunde
läsa om dem i sagoböckerna. Religionsunder-
visningen i hemmen var olika i olika hem, men
nog lärde de flesta föräldrar sina barn att
välja tvärläsa - Gud som har barnen kär-
de bringade den nyfattning att Gud var mild.
I kyrkan fick barnen gå med när de var stora
nog att sitta stilla och vara tysta.

Barnens första sysselsättning var att hjälpa
föräldrarna i hemmet därefter fick de söka
sig förvärsarbete efter var och ens smak
och fallenhet deras äldre bröder ansågs vara
består